

שני (גור) בוג (סולני) (1/10) (שנת תשס"ג) - 1971

סעיפים 62א' - 62 ד' לפקודה, מתייחסים לעתירות אסירים.

העתירה מוגשת לביה"מ המחוזי שבאזור שיפוטו נמצא בית הסוהר וכן בכך שופט אחד.

העתירה היא נגד רשויות המדינה לאנשים הממלאים תפקידים על פי דין, בכל עניין הנוגע למאסרו או למעצרו של אדם.

ביה"מ מוסמך ליתן, בקשר לעתירה, צווים לרשויות המדינה ולאנשים הממלאים תפקידים על פי דין, לעשות מעשה או להימנע מעשיית מעשה במילוי תפקידיהם כדין.

על ההחלטות - ערעור ברשות לביה"מ העליון.

ש"צ - ה'תני"ג (ש"מ) - גת"א - בוג ס'פ'ר.
רע"ב 1093/03 פלוני נ. שירות בתי הסוהר, תקדין עליון 2003(2), 2364.

המבקש מרצה 30 חודשי מאסר בשל התעללות חמורה בגרושתו השלישית ובבנה הקטין מנישואיה הקודמים. בבקשתו לביה"מ המחוזי עתר לאפשר לו לצאת לחופשות, לקיים שיחת טלפון עם אחד מבניו ולהתייחד עם גרושתו הראשונה.

חוות דעת חסויה של הוועדה המחוזי למניעת אלימות במשפחה שדנה בבקשות ובחנה את אישיות המבקש, מלמדת שהעותר הוא אדם אלים, אינו בר טיפול ונעדר תובנה לגבי מעשיו האלימים כלפי 3 גרושותיו. מסיבות אלה יש ביציאתו לחופשות כדי לסכן את שלומן של גרושותיו וילדיו. מטעם זה - סירב ביה"מ המחוזי להיעתר לבקשותיו.

עוד עתר להעברתו לאגף אחר, כי באגף בו הוא מצוי ישנם נרקומנים ואסירים בעייתיים.

הנהלת בית הסוהר טענה בתגובתה כי לא ניתן לשבץ את העותר באגפים אחרים, מאחר ואינו מתאים לאגף שיקומי, אינו יוצא לחופשות ואינו עונה על הקריטריונים להצבה באגף הפרדה. עוד נטען כי העותר דתי ולכן הוא מוחזק באגף שבו מצוי בית כנסת.

כל הבקשות נדחו ואף ביה"מ העליון דחה טענותיו.

רע"ב 818/03 יצחק זרקה נ. שירות בתי הסוהר, תקדין עליון 2003(1), 66 עתירותיו לביה"מ

המחוזי נגעו לעניין תנאי מאסרו.

ממכתבו של סגן מנהל כלא "איילון" ומתגובת קצין העתירות עולה שהעותר, כמו אסירים אחרים, ישן על הרצפה, אך זאת בגלל מספר האסירים העולה על מספר מקומות הכליאה.

השופט דורנר החליטה לדון בבקשה כאילו ניתנה רשות ערעור.

סי' 9 לחוק המעצרים קובע את תנאי המעצר ובין השאר: מיטה, מזרון ושמיכות לשימוש אישי ולהחזקת חפצים אישיים כפי שייקבע.

בסעיף 6(א) לתקנות סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה מעצרים) (תנאי החזקה במעצר) נקבע כי לעצור יסופקו, לשימושו האישי במקום המעצר, מיטה, מזרון ושמיכות נקיות.

"החלטת ביה"מ המחוזי אינה מקובלת עלי, שכן יש שבה משום מתן לגיטימציה להפרת הוראה חקוקה מצד המשיב. פשוט הוא, כי שינה על הרצפה אינה מחוייבת המציאות, ויש בה משום פגיעה חמורה בכבוד האדם".

אי לכך, הורתה לספק למבקש מיטה.

רע"ב 2337/02 סטניסלב שניטמן נ. שירות בתי הסוהר, תקדין עליון (3)2002 1537.

העותר מרצה עונש של מאסר עולם בגין רצח, נושא בגופו נוגדני איידס ושוהה, על פי נוהלי שב"ס בתא מיוחד. עתירותיו למחוזי היו: דרישה לקיום ועדת חקירה מטעם משרד הבריאות שתבדוק את הסיבה להידבקו בין כותלי הכלא, וכן שילווה לטיפולים ע"י עובדים סוציאליים או אנשי רפואה ושלא יכלאו אותו באגף בו מצויים אסירים אחרים חולי איידס. כן ביקש מהשופט בר-אופיר לפסול עצמו ומשירות בתי הסוהר – למסור לידיו את התגובה לעתירותיו ולא להסתפק בטעוניהם בעלפה בעת הדיון.

על העתירות נדחו תוך הנמקות שהיו מקובלות גם ע"י ביה"מ העליון. בקשת הפסילה – זכות ערעור לנשיא ביה"מ העליון ולא במסגרת זו.

עע"א (ירושלים) 104/02 ג'אבר מאזן נ. שירות בתי הסוהר – הממונה על עבודות השירות.

תקדין מח' 2002 (1), 11720.

ביום 1.7.99 נגזר על העותר חודש מאסר לריצוי על דרך של עבודות שירות. ביום 8.7.99 החל העותר לרצות את עונשו, הגיע לעבודה, לא החתים כרטיס בצאתו – ולא חזר יותר.

בנסיבות אלה, החליט נציב שירות בתי הסוהר, על פי המלצת הממונה על עבודות השירות ובתוקף סמכויות מכח סי' 51ט'א לחוק העונשין, להפסיק מינהלית את ביצוע עבודות השירות, כך שיהא עליו לשאת את עונשו בבית הסוהר.

החלטה זו לא הומצאה לעותר ובפועל הוא טרם ריצה עונשו.

ביום 9.9.01, שוב הורשע העותר בבי"מ השלום בירושלים, בעניין אחר, דינו נגזר לחודש מאסר לריצוי על דרך של עבודות שירות, וכשבא אל הממונה על עבודות השירות, לצורך איתור מקום עבודה בשבילו – נתגלה העניין, דהיינו – שלא ריצה את עונשו הקודם.

העתירה הוגשה מכח סי' 51ט"ג) לחוק העונשין שבה הוא עותר לבטל את החלטת נציב שירות בתי הסוהר ולאפשר לו לרצות את עונשו הראשון – על דרך של עבודות שירות.

גירסתו לאי התייצבותו לעבודה היתה מחלתו הקשה של בנו, בסמוך לתקופה שבה היה עליו להחל בעבודתו, ניתוחו ואישפוזיו לתקופות ממושכות. לדבריו, הודיע על כך לקצין הממונה על עבודות השירות, לא קיבל מהם כל הודעה לאחר מכן והעניין נשתכח מליבו.

מנציבות שירות בתי הסוהר נטען על מברקים שנשלחו לו ושאתד מהם סירב לקבל ועל קיום שיחת טלפון עמו, בה הבטיח להתייצב אצל הממונה, כשבנו כבר לא היה מאושפז.

הנציבות לא הצליחה למסור לו את החלטת הנציב על ביטול מנהלי של ריצוי עונשו, ועל כן לא ריצה עונשו עדיין. (ועל כן העתירה היא על פי חוק העונשין ולא על פי פקודת בתי הסוהר – כי הוא עדיין אינו אסיר – נ.ל).

עניין מחלת בנו עוגן במסמכים.

ביה"מ קבע כי ממצבור הנסיבות מסתבר כי העותר בחר להתחמק מריצוי העונש, הוא העדיף לא לעשות דבר ואף לא הגיש בקשה לדחות את ריצוי העונש.

לאור מצבו הקשה של בנו ושלו עצמו עקב כך, שקל ביה"מ אם לפני משורת הדין, לא יהא זה ראוי ליתן לו הזדמנות נוספת כדי להפנותו להליך שימוע מחדש. אלא שביה"מ הגיע למסקנה שלא לנהוג לפני משורת הדגין, על מנת לא להפוך לחוכא ואיטלולא את שיטת הענישה.

העתירה – נדחתה.

מס' 9-9
מס' 9-9

הארכת מעצר מעבר ל- 9 חודשים.

בש"פ 11136/03 מ.י.נ. עופר איטח ואח', פ"ד נח' (5) 337

כתב אישום על עבירות בקשר לזיוף והונאה בכרטיסי אשראי. המשיבים נעצרו עד תום ההליכים. המדינה הגישה בקשה להאריך מעצרו של המשיבים ב- 90 יום, או עד למתן פסק דין. ביה"מ העליון החליט: עילת המסוכנות עשויה להתקיים גם כאשר מיוחסות למשיבים עבירות רכוש בלבד, וזאת כאשר המסוכנות נלמדת מנסיבות ביצוע העבירות. כך, כאשר העבירות מבוצעות באורח שיטתי או בהיקף ניכר או תוך התארגנות של כמה עבריינים או תוך שימוש באמצעים מיוחדים ומתוחכמים.

במקרה דנן, המעשים המיוחסים למשיבים בכתב האישום מלמדים על מסוכנותם לציבור. כמו"כ קיים חשש ממשי מהימלטות המשיבים מהדין אם ישוחררו, על כן יש לקבל את הבקשה ולהאריך את מעצרו.

בש"פ 11151/03, מ.י.נ. ויטלי אברמוב, פ"ד נח' (5) 97.

עבירת רצח, ראיות טרם החלו להישמע בחלוף שנה מהגשת כתב האישום. טענת המשיב, בבקשה לעיון חוזר בעליון, על גילוי ראיה חדשה המכרסמת באופן משמעותי במשקל הראיות נגדו ומצדיקה שחרורו.

* בקשה לעיון חוזר יש להגיש לערכאה הדיונית, גם כאשר המבקש נתון במעצר מכח החלטת ביה"מ העליון להאריך מעצרו.

* באשר לבקשת ההארכה: התמשכות ההליכים היא שיקול אחד, אם כי כבד משל, בשיקולים השונים של ביה"מ ובהם אופייה של העבירה ומידת המסוכנות הנשקפת משחרור המשיב. כאן יש מסוכנות, המצדיקה משך המעצר למרות הימשכות ההליכים.

* גם ללאבקשה לעיון חוזר, כשבאה בקשה להארכת מעצר מעבר ל- 9 חודשים, לא יתעלם ביה"מ מקיום מהפך של ממש המעמיד את מסכת ראיות התביעה ככלי ריק. במקרה כזה תידחה הבקשה להארכת המעצר. אלא שבמקרה הנוכחי, אין בראיה שהגיש המשיב כדי לכרסם באופן ממשי בראיות הלכאוריות של התביעה.

המעצר הוארך ב- 90 יום.

הארכת מעצר מעבר ל – 9 חודשים.

בש"פ 1150/01 מ.נ. עופר נמרודי, פ"ד נה' (3) 232. בש"פ זה דן בשיקולי ביה"מ העליון להאריך מעצרו של נאשם מעבר ל – 9 החודשים הקבועים בחוק, מאחר ומשפטו טרם הסתיים.

נגד עופר נמרודי הוגש בביה"מ המחוזי בת"א כתב אישום בן 8 אישומים, המייחס לו עבירות של נסיון לקשירת קשר לביצוע רצח, הדחה בעדות, שיבוש מהלכי משפט, מרמה והפרת אמונים בתאגיד, הדחה בעדות בנסיבות מחמירות, הטרדת עד בנסיבות מחמירות, מתן שוחד והדחה בחקירה. על פי הנתען בכתב האישום, עבר נמרודי את העבירות, על מנת למנוע מרשויות התביעה והמשטרה להביא לידי אכיפת החוק ולקושרו לעבירות של האזנות סתר אסורות, שיוחסו לו בכתב אישום אחר.

עם הגשת כתב האישום, נתבקש מעצרו של נמרודי עד תום ההליכים. ביה"מ קבע כי קיים חשש סביר וממשי כי המשיב ישבש את הליכי המשפט וישפיע על עדים, כפי שנהג לעשות בעבר; כמו"כ נקבע כי לא ניתן בשלב זה להשיג את מטרת המעצר בדרך של חלופת מעצר, ועל כן הורה על מעצרו עד תום ההליכים. ערר שהוגש ע"י נמרודי – נדחה ע"י השופטת דורנר.

בשלב זה תיקנה התביעה את כתב האישום ע"י הוספת אישום תשיעי, המייחס לו עבירות של מתן שוחד, מרמה והפרת אמונים בתאגיד ורישום כוזב במסמכי תאגיד. על פי הנתען, עבר נמרודי את העבירות סמוך לפני ריצוי המאסר שהושת עליו בגין הרשעתו בפרשת האזנות הסתר האסורות, וכן בתקופת ריצוי עונשו.

משלא נסתיימו ההליכים תוך 9 חודשים, האריך ביה"מ העליון את תקופת המעצר ב-60 יום נוספים, ומשלא נסתיימו ההליכים תוך תקופת ההארכה, האריך ביה"מ בשנית את תקופת המעצר ב – 90 ימים נוספים. גם בתקופת ההארכה השניה לא הסתיים המשפט, ובקשה זו היא להארכה שלישית של תקופת המעצר לתקופה של 90 ימים נוספים.

דברי ביה"מ בהחלטה זו: בסעיף 61 לחוק המעצרים הביע המחוקק את רצונו המפורש כי נאשם שהיה נתון במעצר תשעה חודשים ומשפטו לא נגמר בהכרעת דין – ישוחרר מן המעצר, ואת דבר המחוקק יש לקיים.

בכל דיון בדבר מעצרו של אדם נשקלות, זו לעומת זו, זכותו של היחיד לחירות וזכותו של הציבור להיות מוגן מפני רוע מעלליו של היחיד העברייני, לרבות הצורך למנוע שיבוש הליכי המשפט. נאמר כבר (בש"פ 7914/99 מ.נ. פלוני, תקדין עליון 1999 (3) 17) כי "עלינו לקדש את זכותו של היחיד לחירות, אפילו הוא עברייני, אולם יש לקדש – לא פחות ואולי אף יותר – את זכותם של בני הציבור לחירות, החירות מן הפחד שהיחיד העברייני ירע להם. אולם, משחלפה תקופה של 9 חודשים מיום המעצר והמשפט טרם הסתיים, "משקלם היחסי של האינטרסים הנגדיים הללו משתנה, באופן בולט, לטובת כיבוד זהות הנאשם שחירותו לא תיפגע למעלה מן המידה המוכתבת בסעיף 61.

ביה"מ הדגיש, כי בכל פרק של תקופת המעצר, יכול שמשקל זכותו של היחיד ומשקל זכותו של הציבור ישתנו, כל אחד מהם בפני עצמו וזה לעומת זה. ולכן על ביה"מ לשקול זכויות אלה כל פעם מחדש.

להוכחת הנטען ע"י התביעה בתיק זה, היו לתביעה 5 עדי מדינה. לגבי חלק מהם היו נסיונות הדחה בגינם הועמדו לדין אביו של עופר נמרודי (יעקב) ואדם נוסף בשם אריה קרישק. ביה"מ קבע בהחלטה בבש"פ זה, כי אינו יכול להתחשב בכך לחובת עופר נמרודי, אשר כלפיו לא היתה טרזניה בקשר לכך.

יחד עם זאת קבע ביה"מ שעופר נמרודי ישוחרר ממעצרו, בערובות ובתנאים נאותים שייקבעו, לאחר שישמע העד הרביעי מבין חמשת עדי המדינה. לצורך זה הוארך מעצרו לתקופה של 15 ימים נוספים, על מנת לאפשר לתביעה להעיד את אותו עד.

חשיבותה של החלטה בבש"פ זה נובעת, לטעמי, מהדרך בה נקט ביה"מ הן כשכתב אישום חמור בן 9 אישומים היה נגד עופר נמרודי; כשחלק מן האישומים כרוכים בהרשעתו הקודמת בגין האזנות סתר שלא כחוק; כשהיו נגדו אישומים בגין הטרדת עדים והדחתם, וכשכתב אישום בגין הטרדה והדחה הוגש נגד אביו.

חוק האזנת סתר, תשל"ט – 1979.

בא להסדיר זכותו של אדם לפרטיות – מחד, והצורך לגלות ולאסוף ראיות נגד עבריינים המסכנים את בטחון המדינה; או כאלה החשודים בעבירות מסוג פשע ופשע חמור. לענייננו – מהווה כלי חקירה ומקור אינפורמציה לגילוי פשעים.

העונש על מאזין האזנת סתר שלא כדין, משתמש שלא כדין בידיעה או בתוכנה של האזנת סתר – בין אם זו בוצעה כדין ובין שלא כדין; או המתקין מכשיר למטרת האזנת סתר שלא כדין 0 או מאפשר זאת) – דינו מאסר 5 שנים.

אם מי שעובר על חוק זה הוא חוקר פרטי – בסמכות בית המשפט שהרשיעו, להורות, בנוסף לכל עונש אחר, על שלילת רשיונו לעסק כחוקר פרטי, לתקופה שלא תעלה על 7 שנים. אם ביה"מ לא הפעיל סמכותו לפי חוק זה (סי' 2א'), מוסמכת לכך ועדת המשמעת שהוזמנה לפי חוק החוקרים, להפעיל את סמכותה שלה.

לציין, כבר בשלב זה, שהאזנה לשיחה והקלטתה, אף שהן נעשות בהסכמת אחד מבעלי השיחה – אסורות, ודיןן כדין האזנת סתר, אם נעשו למטרת ביצוע עבירה או מעשה נזק, או למטרת גילוי דברים שבינו לבינה והם מצנעת האישות ושלא לצורך הליך משפטי בין בני זוג. (סעיף 3).

1. האזנת סתר שאינה טעונה אישור (סעיף 8).

האזנה לשיחה ברשות הרבים, אם נעשתה –

א. בידי מי שהוסמך ע"י ראש רשות הבטחון, מטעמים של בטחון המדינה;

ב. בידי מי שהוסמך ע"י קצין משטרה מוסמך, לשם מניעת עבירות או גילוי עבריינים;

ג. באקראי ובתום לב, אגב הקלטה שנועדה לפרסום ברבים, או למחקר. רשות הרבנים לעניין פסקה זו – מקום שאדם סביר יכול היה לצפות ששיחותיו יישמעו ללא הסכמתו, וכן מקום בו מוחזק אותה שעה עצור או אסיר.

ד. האזנה לשיחות בינלאומיות שנעשתה למטרת צנזורה מטעם הצנזור הצבאי הראשי;

ה. האזנה בידי חייל או שוטר שהוסמך לכך עפ"י פקודות הצבא או המשטרה, לשיחה המתנהלת באמצעי התקשורת שבשימוש צה"ל או המשטרה;

ו. האזנה בידי עובד משרד התקשורת, או בידי בעל רשיון לפי חוק הבזק, לצורך מתן שירות או בדיקת תקינות קו הבזק או קיום הוראות חוק הבזק או הפקודה.

ז. האזנה במערכת אלחוטית בתחומי התדרים של חובבי רדיו ושל שידורים לציבור.

החוק קצר, נראה פשוט, אך בכל זאת התעוררו בעיות במספר לא מבוטל באשר לפרשנותו. חילקתי הדבר לנושאים שונים, כשלגבי כל נושא אתייחס לפסק-דין אחד או שניים, הגם שיש פסיקה ענפה, וכל המעוניין יוכל לקבל ממני רשימת פסיקה עדכנית בנושא.

האזנת סתר בבית מעצר.

ע"פ 949/80 דוד שוהמי ואלינו דנוך נ. מ.י, פ"ד לה' (4), 62.

ביום 29.3.80 עמדה לצאת טיסת אל-על מנתב"ג לקופנהגן ובין נוסעיה בכח נכלל אחד בשם שמעון וילנר, שהגיע לנמל התעופה כשהוא נושא מזוודה, בה נתגלו לאחר מכן 40 סוליות חשיש, במשקל 12.5 ק"ג. לדבריו היה צריך להתאכסן במלון פלוני בקופנהגן ולהעביר שם את המזוודה לאחר תמורת שירותו הובטחו לו \$ 5,000.

באותה טיסה אמור היה לטוס גם אחד בשם רוני ביקובסקי, שאמור היה לקבל את המזוודה בקופנהגן. אותה עת השניים לא הכירו האחד את השני.

וילנר וביקובסקי נעצרו בשדה התעופה. מזוודת הסמים נסעה, אך הוחזרה ע"י משטרת קופנהגן. השניים, הודו, הורשעו וכל אחד מהם נידון ל-3.5 שנות מאסר. וילנר וביקובסקי העידו במשפטם של שוהמי ודנוך ווילנר אף זכה לאמון ביה"מ.

ביקובסקי סתר במשפטם של שוהמי ודנוך את הודעתו במשטרה והוכרז כעד עוין.

שוהמי ודנוך הורשעו, כשבין היתר ראה ביה"מ המחוזי סיוע בהאזנת סתר שבוצעה במקום מעצרים של העד וילנר למערער שוהמי. מגמת סניגורו של שוהמי בביה"מ העליון היתה למוטט את עדותו של העד וילנר, אשר זכה, כאמור לאמון ביה"מ, ובין השאר טען נגד קבילותה של ההקלטה שבוצעה בבית המעצר בין השניים. לטענתו לא קוימו הוראות סעיף 8 לחוק (דהיינו – ההקלטה לא בוצעה ע"י המוסמכים לכך).

ואומר ביה"מ:-

"ס' 8 האמור קובע, כי האזנה ברשות הרבים אינה טעונה היתר לפי החוק הנ"ל, אם נעשתה, בין היתר בידי מי שהסמיכו לכך קצין משטרה מוסמך לשם מניעת

עבירות או לשם גילוי עבריינים. בהתאם לאמור בס' 8(1), המונח "רשות הרבים" כולל מקום שבו מוחזק אותה שעה עציר או אסיר".

אין חולק, כי השיחה בין העד וילנר לבין המערער שוהמי בוצעה במקום בו היו השניים עצורים. בפעולת ההאזנה נטלו חלק 3 אנשי מטרה וההקלטה פוענחה לאחר ביצועה.

האזנה במקום מעצר אינה טעונה היתר ובהתאם לס' 8(1) רואים אותה כהקלטה כדין אם נעשתה בידי מי שהוסמך ע"י קצין משטרה מוסמך (מניצב משנה ומעלה). ניצב משנה בשם שלוש היה אותה עת הקצין המוסמך והוא הסמיך את אחד משלושת המבצעים – לבצע את ההאזנה וההקלטה.

ונאמר מפי ביה"מ:-

"חוק האזנת סתר נועד להגביל את ההתערבות הבלתי מורשית בפרטיות ולצמצמה לצורכי פעולות מוגדרות, שחיוניות טמונה בעצם מהותן. אולם יש לקיים מגמתה של החקיקה גם בתחום החקירה הפלילית, וזאת ע"י הקפדה על פעולה, הנעשית למטרות מוגדרות ותוך החלטה מפורשת ומודעת בכתב של המוסמכים לכך. דברים מפורשים כאמור אינם כלולים כיום בנוסחו של החוק, והדבר טעון, כאמור, בדיקה".

התוצאה היתה שההקלטה הוכרזה כקבילה והרשעת השניים נותרה בעינה.

ברשות הרבים

ע"פ 262/88, 310/88 חאלד מחאמיד^{אל}. מ.י., פ"ד מג' (3), 468

מחאמיד הואשם ברצח אשתו, בביה"מ המחוזי בחיפה. הרצח היה על רקע חיים זוגיים מעורערים. קודם ניסה להרעילה וכשלא מתה חנק אותה ולבסוף שפך עליה נפט והצית אותה.

הרשעת המערער מבוססת בעיקר על הראיות הבאות:-

1. עדות ודו של המערער (עלי), לפיה הודה בפניו המערער על ביצוע מעשה הרצח, תוך תיאור כל שלביו;
2. תמליל שיחה בין המערער לבין אותו עלי בבית המעצר שהוקלטה בחשאי, ושמכילה התוודות מצד המערער וכן פירוט המניע לרצח;
3. עדות איש משטרה אשר האזין לשיחה ותיאר את תוכנה;

4. ראיות אובייקטיביות המראות שמות המנוחה נגרם ע"י חניקה אלימה, כמות של חומר הדברה נמצא בגופה, חלקה העליון של הגופה הוצת ונשאר ג'ריקן נפט ליד הגופה;

5. הודעת המערער בדבר מניע אפשרי למעשה – דהיינו התדרדרות במערכת היחסים שביניהם;

6. בכמה הזדמנויות במהלך חקירתו במשטרה, הביע נכונות להודות, אך כל פעם היתנה את התוודותו בתנאים שונים.

באשר להקלטת הסתר, נטען ע"י הסניגוריה כי אסור היה לקבל את ההקלטה כקבילה, שכן ההקלטה בוצעה ללא ידיעתו וללא הסכמתו של אף אחד מבין שני בעלי השיחה, וראיה זו דינה להיפסל ע"י ביה"מ בתוקף הוראות ס' 13(א) לחוק האזנת סתר. (ס' 13 – תנאי קבילות של האזנת סתר).

ביה"מ קבע:-

1. אכן היתה כאן האזנת סתר לאור הגדרתו של מונח זה בס' 1, דהיינו – האזנת סתר – האזנה ללא הסכמת אף אחד מבעלי השיחה, לרבות הקלטת השיחה כאמור.

אין חולק, במקרה זה, כי איש מהשניים לא ידע דבר מהאזנה ועל כן לא ניתן לראות איש מהם כמסכים לה.

השאלה הראשונה – האם השיחה קוימה ברשות הרבים, והתשובה לכך חיובית לאור האמור בסעיף 118(1) (מקום מעצר – נ.ל).

השאלה המרכזית – האם במקרה דנן ניתנה הסמכה כדין לאנשי המשטרה שביצעו את הקלטת השיחה.

מן הבחינה העובדתית, לקצין שבשם יוסי לוי היתה הסמכה מכח היותו ניצב משנה. הוא נתן הסמכה לרב פקד ששון, מפקד תחנת עירון, ולרס"ר משה לוי. בפועל הופעל מכשיר ההקלטה ע"י מפקח אביטן, לאחר שהותקן ע"י רס"ר לוי. לאחר מספר שעות עזב אביטן את המקום ושטר בשם אגבריה המשיך למלא את התפקיד, וכל זאת על דעת ובהסכמת פקד ששון – מפקד תחנת עירון.

בהמשך נגזמו הסלילים, אגבריה התקשר לאביטן, שיעץ לא להתקשר לששון וששון אמר לו שאין יותר סלילים. אגבריה המשיך להאזין לשיחה משך זמן מה והעלה על הכתב את הדברים ששמע.

לטענת הסניגור יש לפסול את ההקלטה, כי –

1. על פי הנהלים והסדר הטוב חובה לתת היתר להאזנת סתר בכתב, על גבי טפסים המיועדים לכך;

2. ההאזנה לא בוצעה בידי מי שניתנה להם הסמכה ע"י ניצב לוי, כי אם בידי המפקח אביטן והשוטר אגברייה – שהם לא היה היתר.

הטענות נדחו, תוך קביעה ש –

1. למרות שראוי ורצוי לנהוג כך, לא נאמר בחוק האזנת סתר כי מתן ההסמכה ע"י הקצין המוסמך חייב להיות בכתב.

2. איש משטרה אשר קצין מוסמך נתן לו הסמכה לקיום האזנה מסויימת, אינו חייב לבצע את ההאזנה וכל הכרוך בה – בעצמו ולבד והוא רשאי להיעזר באחרים.

כהערה אמר ביה"מ שלעתיים נמשכת האזנה כזו שעות ארוכות ואין זה סביר מבעל ההסמכה שהוא אישית יבצע את ההאזנה בלי להיעזר בתבר עוזרים, אם כי רצוי לנהל רישום מדוייק בדבר זהותם של אה הלוקחים חלק בכך.

ע"פ 48/87 איתן צ'חנובר נ. מ.י, פ"ד מא' (3), 581.

בסוף דצמבר 1981 ניגש המערער לבחינת בגרות אקסטרנית במתמטיקה. באמצעות מכשיר קשר שהיה ברשותו, שידר את השאלות במהלך הבחינה, לחבריו שנמצאו בקירבת מקום ואלו שידרו לו את התשובות במכשיר קשר שהיה ברשותם ובהתאם לכך כתב המערער את תשובותיו בטופס הבחינה.

בינואר 1982 חזר הסיפור על עצמו – הפעם בבחינה בתנ"ך. על פי עובדות אלו, הועמד לדין בבי"מ השלום, כשכתב האישום ייחס לו קבלת דבר במרמה והפעלת מכשיר טלגרף אלחוטי ללא רשיון.

במהלך השמעת ראיות התביעה, ביקשה זו להגיש 3 קלטות. התברר ששידורי המערער נקלטו לא רק ע"י משדרי התשובות, אלא גם ע"י חובבי רדיו שקלטו את השידורים במכשיריהם. הם הקליטו גם את השיחות. השיחות שודרו ע"י המערער ונקלטו בתדר המצוי בדרך כלל ברשות החובבים, ושהם רשאים, לפי הרשיון שברשותם, להאזין לו ולהקליט את השיחות הנשמעות בו.

במהלך השיחות אף פנו החובבים אל המשוחחים, תוך שזיהו עצמם, כמקובל, בקוד, והתשובה שקיבלו מהמערער היתה: "תרדו מהתדר, תנו לעבוד".

כשניסתה התביעה להגיש הקלטות, התנגדה הסניגוריה בטענה שההקלטה היא למעשה בבחינת האזנת סתר ואינה קבילה עפ"י ס' 13 לחוק האזנת סתר.

בי"מ השלום קבע שיש לראות את המערער כמי שהסכים מכללא להאזנה ע"י חובבי רדיו, שכן כל המשדר דברים על גלי הטלגרף האלחוטי, יכול באופן סביר לצפות שיאזינו לו לא רק אלו שאליהם הוא

משדר, אלא גם אחרים בעלי מכשירים המסוגלים לקלוט את שידוריו. השופט אמנם קיבל את הפרופוזיציה שהסכמה, לפי ההגדרה הנ"ל יכולה להיות הסכמה מכללא, אך סבר שבמקרה המיוחד הזה אין להסיק מעובדותיו שהמערער הסכים מכללא שאחרים יאזינו לדבריו, ולא קיבל את הקלטות. בשלב זה הסכימו בעלי הדין שהמערער יזכה, אלא שאם יפסוק ביי"מ שלערער כי הקלטות קבילות, יימשך המשפט מאותו שלב של ראיות התביעה, אליו הגיע.

התביעה ערערה וביה"מ המחוזי קיבל טענותיה וקבע שאין למתוח קו השוואה בין שיחה על גלי האתר ואפילו בחדרים מותחמים ובלעדיים – לבין תקשורת באמצעות הטלפון, המתנהלת כולה על קו המתוח בין מכשירי הטלפון של בעלי השיחה. קיימת צפיה טכנית, עניינית ומשפטית – שזר לא יתערב בשיחה והתערבות כזו היא בבחינת הסגת גבול עניינית ומשפטית. בתקשורת על גלי האתר אין זכות ואין יסוד לצפיה כזו, אלא ההיפך הוא הנכון.

ביה"מ העליון קבע כי אדם המשלח מילותיו באמצעות מיקרופון אל גלי האתר, יודע מראש שהגלים מוליכים את קולו לארבע רוחות השמיים, וכל מי שמקלט רדיון בידו ולא כל שכן מקלט רב עוצמה וחד קליטה כמכשיר קשר של חובבים – בהכרח הוא שיקלוט את שיחתו, אפילו מבלי משים.

הוחלט על קבילות הקלטות שברצון התביעה היה להגיש, ולהחזיר את עניינו של המערער לבית משפט השלום – להמשך משפטו.

האזנה לשיחת עורך-דין חשוד.

בג"צ 1563/96, (בשג"צ 2307/96, 4461/96) ער"ד מרדכי כץ נ. היוה"מ ו- 8 אחרים, פ"ד נה' (1), 529.

זו עתירה להורות ליועץ המשפטי לממשלה להימנע מלהגיש נגד עוה"ד כץ כתב אישום בעבירה של שיבוש מהלכי חקירה ומשפט, שנעברו על ידו, על פי הנטען, במסגרת תיפקודו כסניגורם של החוקרים הפרטיים רפאל פרידן ויעקב צור, שהוחשדו והואשמו בעבירות הכרוכות בהאזנת סתר. העתירה מבוססת על פסלותן של הראיות העומדות בבסיס האישום המיועד ועל קיומה של "מניעות" הנעוצה בהגנה מן הצדק, העומדת לזכותו לנוכח אופיים הנפסד של הליכי החקירה, שהניבו את הראיות האמורות.

לטענת העותר, שניים מהליכי החקירה שננקטו בעניינו – הפעלת עד מדינה חשאי וקיום האזנות סתר שלא כחוק – לוקים בפגמים חמורים ובסטיה גסה מהליכי חקירה נאותים, ועל כן, לטענתו, מנוע היוה"מ"ש מעשיית שימוש בראיות שהושגו באמצעותם.

העובדות: בשנת 94 נעצרו פרידן וצור – שותפים במשרד חקירות, בחשד לביצוע עבירות הכרוכות בהאזנת סתר, והעותר עו"ד כץ – ייצגם.

כיוצא

פרידן נעצר ראשון ומשנודע לצור דבר מעצרו, דאג, באמצעות חוקר פרטי בשם מיכה רותם, ידידם של השניים, להרחיק כלי רכב ששימשו "בסיס" להאזנות הסתר – מהמקומות שבהם היו מוצבים.

העותר – עו"ד כץ – נפגש עם פרידן והמליץ לבפניו לשמור על זכות השתיקה. הוא אף הודיע על כך בביה"מ בעת הדין בהארכת מעצרו של פרידן, וכך אמנם היה. פרידן שמר על זכות השתיקה וצור דבק בגירסתו המכחישה כל קשר לפרשה.

מספר ימים לאחר מעצרו, פנו אליהם חייבים שלהם וחייבים במגמה לעזור להם. בין השאר פנה גם דו רונן, שהיה אחראי על הבטחון בחב' הכשרת הישוב שהמנכ"ל שלה היה עופר נמרודי, וביקש למסור למשפחות העצורים 10,000 ₪ מתוך 30,000 ₪ שהיו חייבים להם.

כאשר הוחמר מצבם הכלכלי של השניים, עקב התמשכות מעצרו, פנה העותר בשם אל רונן בבקשה שנמרודי, כעורך ראשי של מעריב ומנכ"ל הכשרת הישוב, יגיש לשניים סיוע כלכלי. רונן לא נענה לבקשה, והעותר פנה לנמרודי והציג בפניו קלטת בה ביקש ממנו פרידן לסייע במימון הגנתם של השניים ובתמיכה כלכלית במשפחות – משך שנה. השניים התחייבו להחזיר חובם מיד כשישחררו ויחזרו לעבודה.

נמרודי נעתר לבקשה ובפועל זכו השניים הן למימון הגנתם והן לתמיכה חודשית נדיבה במשפחותיהם.

טענת המדינה היא כי נמרודי נעתר לבקשת התמיכה בתמורה להבטחת השניים שלא לחשוף את העובדה שהאזנות הסתר העומדות בבסיס אישומם – הוזמנו על ידו, ולדעת התביעה, העותר נושא באחריות להסדרת המענק לתכלית האמורה.

לטענת העותר, פרידן וצור לא היתנו שתיקתם בקבלת התמיכה הכספית וכי הוא לא העביר מסר מסוג זה לנמרודי. העבירות המיוחסות לו בכתב האישום, שאת הגשתו הוא מבקש למנוע, הן טענת התביעה שהוא היה "שושבינו" של קשר שנקשר בין פרידן לנמרודי.

בינתיים המשיכו ההליכים בענינם של פרידן וצור, הוגש כתב אישום ומשפטם החל להתברר. הגנת השניים נפרדה, העותר המשיך לייצג את פרידן ואילו צור שכר שירותיהם של פנינה דבורין ודן קוואל. אך קו ההגנה המשיך להיות משותף.

בעוד השניים מנהלים קו הגנה משותף, שהעותר הוא המוביל, נחתם בחשאי הסכם עד מדינה עם צור, בלי לגלות את הדבר לאיש וכולל לביה"מ שדן בענין. הוא המשיך, למעשה, לתפקד כנאשם לכל דבר, מבלי לגלות שיש לו כבר הסכם המכריז עליו כעל עד מדינה.

במסגרת פעילותו החשאית של צור כעד מדינה, שוחח צור עם פרידן ועם העותר והקליטם. ובין היתר העביר למפעיליו את תכנון מהלכי ההגנה של פרידן. כמו"כ משקפות השיחות המוקלטות את שידולו של העותר ע"י צור לבקש עבורו ועבור פרידן, המשך תמיכה מנמרודי.

כשנדע דבר היותו של צור עד מדינה, עתר פרידן לבג"צ בקשר לדרך הפעלתו, ותשובת הפרקליטות היתה כי היתה זו הדרך היחידה שבאמצעותה ניתן היה לאסוף ראיות שיהיה בכוחן לשמש כסיוע לעדות צור בקשר לזהות מזמיני ההאזנות; וכן שתשמנה בסיס להאשמת העותר בסיוע לנמרודי ורנן בשיבוש מהלכי חקירתם ושפיטתם של השניים, ע"י רכישת שתיקתם והכוונת התנהגות פרידן וצור באמצעות תשלומי כסף.

הוגשו 2 בקשות לביה"מ המחוזי. האחת להאזין לקו הטלפון בביתו של העותר והשניה – לקו הטלפון במשרדו, שם עובדים גם שני עורכי דין אחרים.

במסגרת ההאזנה לקו הטלפון שבמשרד, הוקלטו שיחותיהם של שני עורכי הדין הפועלים באותו משרד – עם לקוחותיהם; ואילו במסגרת ההאזנה לקו הטלפון שבביתו, הוקלטו שיחות שקיימו בני ביתו, בין היתר עם רופא ועם פסיכולוגית וכן שיחותיו של העותר עם עורך דינו (משה אלוני ואהוד דגן). שיחות אלה תומללו, על אף שההיתר קבע כי יתומללו אך ורק שיחות בעבירות שיוחסו לו. התמלילים הועברו לחוקרים שעשו שימוש בתוכם.

תגובת המדינה – הוחלט על ביצוע ההאזנה רק לאחר שהתגבש בידי המשטרה חומר שהצדיק זאת; וכן כי ביה"מ היה מודע לכך כי מדובר בעורך דין. אנשי המשטרה לא ידעו שעורכי דין נוספים עובדים במשרד העותר.

העתירה היא, כאמור, למניעת האישום; פסלות הראיות ומניעות מן הצדק.

לצד הטענה של הטעיית ביה"מ באשר לצורת הפעלת צור כעד מדינה והמשך ההצגה כאילו הוא נאשם רגיל, נטען לפסלות החומר שהושג בהאזנות הסתר. על פי הנטען הרי שהפרשנות הנכונה של ס' 9 – 9א' לחוק האזנות סתר, אין לקיים האזנות סתר לקו טלפון של עורך דין, אלא על פי ההסדר המיוחד הקבוע בס' 9א', ואי קיום ההנחיה שם – די בה כדי לפסול את השימוש בפירותיה כראיה בהליך פלילי לחובתו.

טענת ההגנה מן הצדק – נעוץ בשיטת החקירה הנפסדת באמצעותה הושגו הראיות נגדו.

כסיכום לטענת התביעה – הפיכת צור לעד מדינה חשאי, היתה בבחינת תחבולה שהשימוש בה לא היה אסור, בנסיבות העניין.

באשר להאזנה והקלטת שיחות של עורך דין, הרי שהאישור לא נתבקש על פי הוראות ס' 9א' לחוק, אלא על פי הוראות ס' 6 – עקב היות עורך הדין עצמו חשוד בביצוע עבירות. ביה"מ היה ער לבעיה והורה על תמלול השיחות הרלבנטיות לחשדות שהועלו נגד העותר. שיחות אלה אינן חסויות.

ה ח ל ט ת: אין מקום לבחינת כשרותן או פסלותן של הראיות במסגרת העתירה ועל העותר להעלות את השגותיו בסוגיה זו במהלך הדיון בערכאה שתדון בעניינו, אם וכאשר יוגש כתב האישום.

לעניין האזנת הסתר, יש טעם לפגם בכך שהבקשה להאזנה לא פרשה מדוע מתבקש ההיתר לפי ס' 6 ולא לפי ס' 9א'; כמו"כ יש לרשום לחובת הרשות את העובדה שלא בררו אם פועלים במשרד העותר עורכי דין נוספים.

אך אין בעובדה שבין השיחות מצויות שיחות שמקיימים זרים וכן שיחות של החשוד עם סניגוריו, כדי להשמיט את הבסיס מתחת לחוקיות ההאזנה. ואין זו בבחינת התנהגות בלתי נסבלת של הרשות. ובכלל טענת הגנה מן הצדק יש להעלות במסגרת הדיון בערכאה הדיונית. אפשר להעלות זאת בבג"צ רק כאשר התשתית העובדתית אינה מצריכה הוכחה ובמרכז הדיון עומדת סבירות החלטת היוה"מ ולא אופייה הבלתי נסבל של הרשות.

בסופו של דבר החליט ביה"מ לדון בטענה של הגנה מן הצדק, מחמת ראשוניותה, וקבע שהתנהגות הראשות אינה באה בגדרי אותה "נפסדות בלתי נסבלת" המקימה מחסום להעמדתו לדין מכוחה של הגנה מן הצדק.

ובכל מקרה, פתוחה בפניו האפשרות להעלות הטענה בפני הערכאה הדיונית.

תחולת חוק האזנת סתר.

ע"פ 4211/91 (ונוספים) מ.י. ונוספים נ. עלי אל מצרי ונוספים, פ"ד מז' (5), 624.

נשוא הערעור – הברחת 20 ק"ג הירואין מלבנון. 8 אנשים הועמדו לדין בקשר לפרשה זו. 3 מהם הואשמו בכתבי אישום נפרדים, הודו, הורשעו, נגזר דינם והם העידו מטעם התביעה במשפטם של האחרים.

ביום 2.8.89 בשעה 20:00 לערך בצומת קרית ביאליק, תפסה המשטרה הירואין במשקל המתקרב ל- 20 ק"ג, סם שהיה ארוז ב- 40 שקיות והובל במכונית ב.מ.וו.

לתפיסה זו ~~לקדמה~~ חקירה משטרתית שכללה ציתותים לטלפונים ומעקבים. ב- 93 השיחות הרלוואנטיות שנקלטו עד לתפיסת הסם, נטל חלק אותו דובר, שדיבר בשני טלפונים להם האזינה המשטרה. בעקבות ההאזנה לטלפון בבית אדם בשם מצרי בחאן יונס, ביקש הדובר שהמשך השיחות

יבוצע לטלפון אחר בעזה, ועל כן האזינה המשטרה גם לאותו טלפון בעזה שם דובר על סחורה מסויימת מלבנון שכונתה בשמות קוד שונים – לרבות "חולצות".

במקביל התקשרו גם לטלפון בטייבה, היתה שיחה עם 3 אנשים שנתבקשו לקחת עבורו את הסחורה מהצפון. ¹שביולי 89 הועבר הסם מלבנון, שוכן בבית שכור בנהריה ולאחר מכן נקלטו שיחות לקפריסין בקשר למשלוח הסחורה.

הציתות לטלפונים: הציתות נעשה משטח ישראל – באישור סגן נשיא ביה"מ המחוזי בירושלים. לאחר קבלת האישור, הגיעו החוקרים לכלל דעה כי ביה"מ המחוזי בירושלים אינו מוסמך לאשר האזנת סתר לחבל עזה, ולכן ביקשו החוקרים אישור להאזנה לטלפון בעזה – מראש מח' המודיעין במשטרה.

קולות הדוברים בטלפון זוהו בוודאות במהלך החקירה והמשפט.

לטענת המערערים, על פי חוק האזנת סתר, הקלטות השיחות שהמשטרה האזינה להן אינן קבילות כראיה, וכי מכל מקום לא הוכח שהמערערים היו בעלי הקולות שנקלטו, וכן שהתמלול לא היה מדויק. אין לסמוך על עדויות המזהים והמתמללים.

ביה"מ המחוזי פסק שהוראות החוק אינן חלות על ציתות לטלפון שאינו מותקן בישראל, וכי המצב ברצועת עזה פרוץ, היינו מאפשר האזנת סתר מבלי שקיימת חובה במקרה דנן לקבל אישור מגורם כלשהו. (האמון לעדי התביעה, וכן סמך ביה"מ על זיהוי הקולות וטיב התמלול).

תחולת החוק. בס' 2 שבו אוסר החוק על האזנת סתר שלא כדין ועפ"י ס' 13 – דברים שנקלטים בהאזנה אסורה אינם קבילים. עם זאת, האיסור אינו מוחלט והחוק בס' 4, 6, 5 מאפשר מתן היתר להאזנה הדרושה לבטחון המדינה ולמניעת עבירות וגילוי עבריינים.

השאלה הראשונה – מהו מקום ההאזנה שלגביו חלות הוראות החוק המגבילות האזנת סתר. והתשובה לכך מתבקשת מתכלית החוק ומן המטרות והאינטרסים שהחוק מיועד להגשים.

לענייננו – על המיקום המוגן לשרת את מטרת החוק, שהיא להגן על הזכות לפרטיות. יש לפרש את החוק באופן שיבטיח כי הוא לא ייעקב ע"י מניפולציות מלאכותיות. מכאן מתבקש כי ההגנה תינתן למקום בו נמצא המשוחח ולא למקום שנבחר ע"י המאזין, העלול לחמוק מהוראות החוק אם יקיים את ההאזנה למשל מן החלל או מלב ים. החוק מחייב לפרט את מיקומו של הטלפון שלו מאזינים, אך אינו דורש לפרט את המקום ממנו מאזינה המשטרה לשיחות.

המקום המשקף נאמנה את הזכות לפרטיות הוא, איפוא, בעזה. והמסקנה הנוספת שבענייניו היתה האזנה בעזה.

וכאן מתעוררות 2 שאלות: האם הוראות החוק חלות על ציתות שבוצע מחוץ לישראל, והאם כלל הפסילה חל על דברים שנקלטו מחוץ לישראל בדרך של האזנת סתר.

באין הוראה אחרת – סמכות השיפוט של בתי המשפט בישראל, לעניין עבירות, תשתרע על תחום המדינה ומימי חופיה, ולפי חוק – גם מעבר לתחום האמור. (ס"ד לחוק העונשין). לדעת דורנר, בית משפט בישראל אינו מוסמך לתת היתר לציתות בשטחים שבשליטת ישראל שאינם משטחי המדינה, להוציא היתר האזנה לישראלים.

על פי כללי המשפט הבינלאומי, חלים בחבל עזה המשפט שעמד בתוקפו ערב כניסת צה"ל לשם והרובד שהוסף עליו הוא תחיקת הבטחון של הממשל הצבאי.

עם זאת, המשפט הישראלי הוחל באורח אישי וחוף טריטוריאלי על אזרחים ישראלים (תקנות שעת חירום עבירות בשטחים המוחזקים – יהודה ושומרים וחבל עזה), קובעות זיקה פרסונלית של האזרחים הישראלים לבתי המשפט בישראל ולחוקים המסירים את דרכי החקירה והשיפוט.

המסקנה המתבקשת מכללי המשפט הבינלאומי וצווי המושל הצבאי היא כי סמכויות בתי המשפט והמשטרה על פי חוק האזנת סתר – להוציא סמכויותיהם כלפי האזרחים הישראלים – אינן משתרעות על האיזור.

לכן, גישת ביה"מ המחוזי על פי האיזור מבחינת האזנת סתר היא שטח הפקר – אינה יכולה להתקבל.

יחד עם זאת – נושא תפקיד ישראלי שבשטח, נושא עמו אל תפקידו, את החובה לנהוג לפי אמות המידה הנוספות, המתחייבות מעובדות היותו רשות ישראלית, יהיה מקום פעולתו אשר יהיה.

המסקנה היא, על כן, כי אף שחוק האזנת סתר אינו חל על השטחים, הרי שהמשטרה כרשות ישראלית, חייבת היות מודרכת בפעולתה מחוץ לגבולות ישראל, על פי אמות המידה העקרוניות שנקבע בחוק, המגלמות איזון שבין הזכות לפרטיות לבין השמירה על שלום הציבור.

במקרה שלפנינו, פעלה המשטרה על פי אמות המידה הקבועות בחוק; החוקרים לא האזינו לכל טלפון שעלה בדעתם אלא לטלפונים שההאזנה להם היתה מוצדקת והם קיבלו אישור מראש מח' המודיעין ואף ביה"מ נתן היתר, אף כי בדיעבד התברר כי ניתן ללא סמכות. יש, על כן, לדחות את הטענה כי הקלטות הטלפון לא היו קבילות.

היתר להאזנה.

ע"פ 1668/98 היועץ המשפטי לממשלה נ. נשיא ביה"מ המחוזי בירושלים, פ"ד נו' (1) 625.

סי' 9
ההחלטות
המס' 10
המס' 11
המס' 12
המס' 13
המס' 14
המס' 15
המס' 16
המס' 17
המס' 18
המס' 19
המס' 20
המס' 21
המס' 22
המס' 23
המס' 24
המס' 25
המס' 26
המס' 27
המס' 28
המס' 29
המס' 30
המס' 31
המס' 32
המס' 33
המס' 34
המס' 35
המס' 36
המס' 37
המס' 38
המס' 39
המס' 40
המס' 41
המס' 42
המס' 43
המס' 44
המס' 45
המס' 46
המס' 47
המס' 48
המס' 49
המס' 50
המס' 51
המס' 52
המס' 53
המס' 54
המס' 55
המס' 56
המס' 57
המס' 58
המס' 59
המס' 60
המס' 61
המס' 62
המס' 63
המס' 64
המס' 65
המס' 66
המס' 67
המס' 68
המס' 69
המס' 70
המס' 71
המס' 72
המס' 73
המס' 74
המס' 75
המס' 76
המס' 77
המס' 78
המס' 79
המס' 80
המס' 81
המס' 82
המס' 83
המס' 84
המס' 85
המס' 86
המס' 87
המס' 88
המס' 89
המס' 90
המס' 91
המס' 92
המס' 93
המס' 94
המס' 95
המס' 96
המס' 97
המס' 98
המס' 99
המס' 100

ערעור על החלטת נשיא ביה"מ המחוזי בירושלים מכח סי' 6(ג) לחוק האזנת סתר.

בתאריך מסויים ביקשה המשטרה ופרקליט המחוזי מהנשיא זיילר, היתר ביצוע האזנת סתר בהתאם ל' 6(ג) לחוק, בין היתר לטלפון, אשר מלבד החשודים השתמשו באותם קווי טלפון גם אחרים. שניתן צו, וביה"מ הורה ששיחה שתוקלט במסגרת האזנת הסתר ולא תהא של מי מהחשודים – תימחק מיד בלי להאזין לה, והמבצע פעולה זו יחתום על תצהיר ובו פירוט מועד השיחה, שם המשוחח, אם ידוע לו, ודבר המחיקה ללא האזנה.

לאחר מספר ימים הופיע פרקליט המחוז ודיווח לנשיא זיילר על קשיים בהפרדת שיחה משיחה בסליל ההקלטה, וביקש תיקון הצו, לפיו יוכנס הסליל למיכל חתום ויוחזק כפקדון בביה"מ או במשטרה. הבקשה נדחתה, תוך שמירת זכותם לפרטיות של חפים מפשע שהוקלטו והיעדר רצון להפקיד בידי המשטרה "ארכיונים של האזנות". נתן להם 48 שעות לביצוע המחיקה. על כך הערעור.

נטען כי ההחלטה עומדת בניגוד לסי' 9(ב) לחוק (הדן בביעור ומחיקה של חומר האזנה) ובתקנות מכוח החוק. כן עומדת ההנחיה, לדעת המערער, בניגוד לכללים שנקבעו בפסיקתו של ביה"מ ולפיהם קבילותה של הקלטה מותנית ברציפותה. כמו"כ המשטרה אינה מסוגלת לקיים את הצו של ביה"מ תוך 48 שעות מחוסר משאבים ומן הבחינה הטכנית.

לכן, ניתן למזער את הפגיעה באנשים תמימים על דרך של הפקדת הסליל המלא של ההקלטה בביה"מ, וממנו יוקלטו בהקלטת משנה, הקטעים המותרים להאזנה.

לצטט סי' 6(א), (ב), (ג), (ד).

בהוראות החוק, עומד האיזון שבין שני אינטרסים מתנגשים. זכותו של היחיד לפרטיות (סי' 7 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו) – מחד והאינטרס בדבר שלום הציבור ומניעת עבריינות – מאידך.

האזנת סתר היא פגיעה קשה ומכאיבה בזכות הציבור לפרטיות השיחות, אך הזכות היא זכות יחסית והיא נסוגה לעתים מפני זכות או אינטרס אחר. הבעיה בעניין זה שכיחה, שכן מטבע הדברים מאזינים גם לשיחות של בני בית או שותפים לעיסוק.

לדעת הנשיא ברק: "האובייקט לאיסור ההאזנה אינו מכשיר אלא אדם. הזכות לפרטיות היא זכותו של האדם. היא מהחשובה שבזכויות האדם..."

אין בחוק או בתקנות, אמות מידה לביצוע האזנות סתר. אולם ברור הוא כי הפעלת הסמכות הנתונה בהיתר ושיקול הדעת שבצידה, צריך שיעלו בקנה אחת, בין היתר עם עקרון המידתיות.

זו גם ההלכה המקובלת בארה"ב.

ספק אם ניתן לקבוע מראש, מהם האמצעים הטכניים שיש בנקיטתם משום עמידה בתנאי המידתיות ויש לבחון כל מקרה לגופו ולודא שהאמצעי שנבחר מביא למזעור הפגיעה בפרטיותם של יחידים שאינם כפופים לצו.

קביעת נשיא המחוזי למחוק קטעים – אינו ראוי משום שהיא יכולה לפגוע בהקלטה כולה ולכרסם בערכה הראייתי. נקבע שהקלטת המקורית תישמר במלואה, תוך עשיית שימוש בפועל בקלטת שנמחקו ממנה אותן שיחות שאינן כלולות בצו ההאזנה.

ע"פ 5140/99 פ"ד נו' (2) 844, נחום וידאל. מ.י (ואח').
 3-1 נח'

4 המערערים הואשמו במחוזי, יחד עם 2 אחרים בעבירות של קשירת קשר, נסיון לקבל דבר בנסיבות מחמירות, מסירת הודעה כוזבת, גניבת רכב, סחר ברכב גנוב והסתה לרכב לעוון או לפשע.

כתב האישום כלל 10 פרטי אישום. האישום הראשון יוחס לכולם ויתר האישומים יוחסו לחלק מן הנאשמים. על פי האמור בכתב האישום, העבירו הנאשמים כלי רכב מתחומי ישראל לרצועת עזה, כשמקצת כלי הרכב נגנבו על ידם, ומקצתם הועברו אליהם בין ע"י בעלי הרכב ובין ע"י אחרים – על מנת שבסופו של יום יזכו הבעלים, במרמה, בתשלום דמי הבטוח.

הראיות שהיו בפני ביה"מ קמא היו בעיקר עדויות של אנשי משטרה, שעקבו אחר פעילות המערערים בתקופות הרלבנטיות. כמו"כ הוצגו במשפט תמלילים של שיחות טלפון להן צותתה המשטרה, בהיתר ביה"מ, משך כחודש ימים.

השיחות היו מטלפון שהותקן במגרש לממכר ותיווך של כלי רכב משומשים בשם "מגרש הצומת" באשקלון, היה בניהולם של שניים מהמערערים (וידאל ואלקיים) והנחת השוטרים היתה כי הוא שימש בסיס לפעילות העבריינית של המערערים.

כמו"כ הוצגו בפני ביה"מ דוחות פעולה ותמלילי שיחות של השוטרים ששימשו שבמחסום כיסופים, הנמצא בכניסה לרצועת עזה.

ממכלול הראיות הצטיירה תמונה של ניהול עסק שעיקרו העלמת מכוניות, בין שהן גנובות ובין שהן נמסרות ברצון למערערים – הכל לצורך הפקת רווחים שאינם כשרים.
 (זו/שג אסכג גיכג, ארטננג א לנגד א(ג)ג רכג לנ)

הרשעתו של המערער וידאל בעבירות שיוחסו לו, סומכת בעיקרה על תוכן של שיחות הטלפון, שהוקלטו בהאזנת הסתר למכשיר הטלפון שבמגרש למכירת מכוניות. וידאל הכחיש כי היה אחד הדוברים בשיחות אלה, וטען כי אף אחת מן המתמללות, שהעידו לעניין זיהוי הקולות, לא הכירה את קולו טרם ההאזנה לתמלילים; וכי לא נעשתה בדיקה המשווה את קולו לקול שנשמע בהאזנה. הוא ציין כי זיהוי הקולות נעשה בהתבסס על כך שהדובר הזדהה בשמו, במהלך השיחה, או השיב לדובר אחר כשזה האחרון פנה אליו בשמו.

שיטה זו אינה מאפשרת זיהוי ודאי, ומשכך הדבר לא הוכח שהוא אחד הדוברים. ובנפול ראה זו, נשמת הבסיס מן ההרשעות כולן.

ביה"מ העליון החליט כי משהאמין ביה"מ המחוזי לעדות המתמללות באשר לאופן זיהוי הקולות והסיק ^קכי זיהוי קולו של וידאל נאמן למציאות, אמונה זו אין בה די ומסקנה זו צריכה ביסוס אחר – הקיים בנסיבות המקרה. בחינת מכלול הראיות שהיו בפני ביה"מ המחוזי מלמדת, כי זיהוי של וידאל כדובר בשיחות אליהן צותתה המשטרה, הינו זיהוי ראוי במידה הדרושה להרשעה בפלילים.

סליל ההקלטה מהווה מעין "עד מכני" המנציח את הדברים שהושמעו ומביאם בפני ביה"מ. מאחר וההקלטה הינה ^למכני, יש לבחון את אמינות ההקלטה עצמה ואת אמינות תוכנה.

במשפט זה לא הוגשו הסלילים אלא התמלילים בלבד – דבר שהיה מקובל על כל הסניגורים, וסניגורו של וידאל סייג הסכמתו – בדרישה לזיהוי הקולות. זיהוי המדברים הוא תנאי לקבילות ההקלטה. תנאי זה מצטרף אל יתר התנאים שהותוו ע"י הנשיא שמגר בע"פ 868/81 מוחמד שנלך ואח' נ. מ.ג. פ"ד לח' (4) 198-169,194 ואשר נועדו להבטיח כי האמצעי הטכני אכן שב ומביא את הדברים כהווייתם וכהשמעתם ואינו מעוותם בשל מעשה שגגה או זדון.

הפסיקה קבעה כי זיהוי ספונטני ומוחלט של קולו של אדם, המוכר למזהה מהיכרות קודמת, עשוי לשמש לבדו לקביעת זהותו של בעל הקול ולהרשעתו (ע"פ 522/71 בחגיאן נ. מ.ג. פ"ד כו' (2), (158). זיהוי הקול יכול שייעשה אף ע"י ביה"מ, בדרך של האזנה לנאשמים במהלך עדותם והשוואת קולם לקולות הבוקעים מההקלטות (ע"פ 440/87, חדד נ. מ.ג. פ"ד מג' (1), (811).

בסופו של דבר הגיע ביה"מ העליון למסקנה שביה"מ המחוזי היה רשאי לקבוע שהקול קולו של וידאל, לאור חוסר עקביותו של וידאל בעדותו, ותיאום בזמנים שנבדקו.

קבילות התמלילים – עדות שמיעה.

הרשעתו של המערער אלקיים מתבססת על שיחות טלפון שהוקלטו. אך מאחר ואלה שדיברו איתו לא הובאו להעיד, הרי שדבריהם בהקלטה – הם עדות מפי השמועה. כך נטען. ואם נוטלים מהתמליל דברי אלה עמם שוחח – ניטל מן התמלילים הנופך המפליל.

טענה זו נדחתה: באשר לקבילות הטכנית – לא היתה בפי אלקיים טרוניה. ומה שנשמע אינו עדות מפי השמועה. כבר נפסק כי דברים שנקלטו בהקלטה – שהוכחה כדבעי (מן הבחינה הטכנית – נ.ל) הם ראייה טובה שהדברים אמנם נאמרו (ע"פ 522/88 מ.ג. נ. יפרת, תקדין עליון 89 (1), (497). ועל כן דברי אנשי שיחו של אלקיים שלא העידו – אף אם אין בכוחם ללמד על אמיתות תוכנם, יש בהם כדי להעיד על עצם אמירתם. ודי בכך כי להעיד על פלילות הדברים שנאמרו מפי אלקיים עצמו. עצם אמירת הדברים שנשמעו מפי בני שיחו – באה להצביע על משמעות דבריו שלו. ובתצפיות ובמעקבים יש משום משנה תוקף לנפקות הפלילית של דבריו.

פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (נוסח חדש) תשכ"ט-1969.

פקודה זו, ככותרתה, נחקקה בשנת 1969. חלק מסעיפיה בוטלו עם חקיקת חוקים אחרים הנוגעים לעניין, כגון: חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – חיפוש בגוף חשוד), תשנ"ו-1996, ואת מקומן ממלאות הוראות חדשות.

סעיף 22 לפקודה, מסמך שוטר העוצר אדם, או המקבל עצור או אסיר למשמורתו – לערוך חיפוש על גופו. חיפוש על גוף אדם – משמעותו על פני גופו של אדם, בבגדיו או בכליו, שאינו חיפוש חיצוני או פנימי כהגדרתם בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – חיפוש בגוף החשוד) התשנ"ו – 1996.

דברים שנתפסו יוחזקו במשמורת ותיערך רשימת החפצים, שעותק הימנה יימסר למי שחיפשו על גופו.

סעיף 23 מסמך שופט ליתן צו לערוך חיפוש בכל בית או מקום (להלן – צו חיפוש) אם החיפוש בו נחוץ כדי להבטיח הצגת חפץ לצורך כל חקירה, משפט או הליך אחר; או כשיש לשופט יסוד להניח שהוא משמש להחסנתו או למכירתו של חפץ גנוב, או שנשמר בו או מוחסן בן חפץ שנעברה בו או לגביו עבירה, או ששימש, או מתכוונים להשתמש בו, למטרה בלתי חוקית; או כשיש לשופט יסוד להניח שנעברה עבירה או שמתכוונים לעבור עבירה נגד אדם הנמצא בו.

חדירה לחומר מחשב והפקת פלט תוך חדירה כאמור, יראו אותם כחיפוש וייעשו ע"י בעל תפקיד המיומן לביצוע פעולות כאלה. (סעיף 23א)

- * צו חיפוש מהווה אסמכתא למחפש
- * יש מקרים בהם ניתן לבצע חיפוש ללא צו (סי' 25) -
כשיש יסוד להניח שמתבצע פשע או שבוצע בו פשע זה לא כבר;
תופש הבית או המקום פנה לעזרת המשטרה;
אדם המצוי שם פונה לעזרת המשטרה ויש יסוד להניח שמבוצעת שם עבירה;
השוטר רודף אחר אדם המתחמק ממעצר או בורח ממשמורת חוקית.

(גם לפי פקודת הסמים המסוכנים יש סמכות לעריכת חיפוש ללא צו, אם כי בדרך כלל לא נוהגים לעשות כן).

סעיף 25א לפקודה מסמך שוטר או מי שהוסמך לכך מאת שר המשטרה, לערוך חיפוש, ללא צו על גופם של אנשים הבאים לבתי משפט, בתי דין או כל מקום בו מתקיימים הליכים משפטיים.

על פי הנוהל, על החיפוש, בין זה שנערך על פי צו ובין שלא על פי צו, להיערך בנוכחות שני אנשים; אלא אם כן מפאת הדחיפות לא ניתן לעמוד בכך, או שבעל המקום ביקש שהחיפוש ייערך ללא נוכחות איש.

משנערך חיפוש בבית כלשהו, ונמצא אדם שיש יסוד סביר לחשוד שהוא מסתיר אצלו חפץ שמחפשים, או שרשאים לחפש אחריו – מותר לחפש על גופו, כאמור בסעיף 22. (ס' 29)

הובא בפני שופט מכח צו חיפוש, חפץ שאסור להשתמש בו או להחזיקו, ולא הוכיח המחזיק הצדק חוקי, רשאי השופט להורות על החרמת החפץ, השחתתו, השמדתו – אף אם לא הועמד אדם לדין בקשר אליו.

פרק רביעי של הפקודה, מסעי' 32 עד 42, זן בתפיסת חפצים, שמירתם, החזרת תפוס ע"י המשטרה, הכרעת ביה"מ בתפוס, צוי מכירה, חילוט, ודיון באשר לטענת בעלות או זכות מצד אדם שאינו שותף לעבירה. (בדרך כלל נתקלים בכך בעבירות סמים או רכוש, שם, על פי החוק ניתן לחלט רכב בו אוחסנה סחורה שנגנבה, או סמים. במקרים רבים רשומים רכביהם של עבריינים על שם אמותיהם הקשישות, סבתותיהם, או אנשים שיש להניח שאמנם אין להם קשר כלשהו לעבירה שבוצעה).

(ס' 32) – מחשב או דבר המגלם חומר מחשב, לא ייתפס אלא על פי צו של ביה"מ. אולם, אם צו כזה ניתן שלא בנוכחות המחזיק במחשב – יינתן הצו לתקופה שאינה עולה על 48 שעות.

כמו"כ נקבע בפקודה (ס' 35), כי אם תוך 6 חודשים מיום תפיסת החפץ לא הוגש כתב אישום שבמהלך שמיעת המשפט בגינו אמור אותו חפץ להיות מוגש כראיה, תחזיר המשטרה את החפץ לאדם אשר מידיה נלקח – אך רשאי ביה"מ שלום, על פי בקשת שוטר מוסמך או אדם מעוניין, להאריך את התקופה בתנאים שיקבע. (כרוטינה, באים אנשי משטרה, עם רשימות מסודרות המאכלסות את פרטי החפצים שנתפסו, ומבקשים הארכת התקופה ואף מקבלים אותה).

חפץ שהוגש כראיה במשפט – רשאי ביה"מ להחליט מה ייעשה בו, בהכרעת הדין או בצו מיוחד (ס' 36).

* החלטה או צו להחזרת תפוס לפי ס' 34 – מתייחסת לחזקה ולא לבעלות. (בענייני מכוניות למשל: החזר מכונית גנובה, תקנת השוק וכו').

חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – חיפוש בגוף החשוד) תשנ"ו – 1996.

- * עריכת חיפוש בגוף חשוד תהא רק על פי חוק זה (ס' 2)
- * חיפוש ייערך רק לאחר שנתבקשה הסכמת החשוד ותוך שמירה מירבית על כבודו (ס' 1).

- החיפוש ייערך ע"י בן מינו של מי שמבקשים לערוך החיפוש בגופו.
- * חיפוש חיצוני – גם ללא הסכמת החשוד. לא הסכים החשוד – יובא בפני קצין משטרה לצורך הסבר להתנגדותו; ורשאי קצין המשטרה להורות על ביצוע חיפוש תוך שימוש בכח סביר. טביעת שיניים, או לקיחת שיער מחלקי גוף מוצנעים – ייערך בתנאי מרפאה. החיפוש לא ייערך בפומבי; ובמידה והחשוד הביע חשש לבריאותו – ייבדק קודם לכן ע"י רופא.

- * חיפוש פנימי (סי' 4) – על פי הוראת קצין משטרה, באם החשוד הסכים לעריכתו, ולאחר שרופא נתן אישור שאין מניעה בריאותית לעריכתו.

בהיעדר הסכמה – בקשה לביה"מ.

סירוב חשוד לעריכת חיפוש בין באמירה ובין בהתנהגות המונעת את החיפוש – עשוי סירוב לשמש חיזוק למשקל ראיות התביעה.

למטרת סיוע
במסגרת
האמצעים
הנדרשים